

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 377. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357436096/facsimile.pdf> (tilgået 23. juni 2021)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Tieck Planen til den først 41 Aar senere udkomne, højst interessante Novelle *Den unge Snedkermester*, i hvilken Helten, en i kunstnerisk Henseende næsten altfor fint dannet Snedker gennemgaar en med *Meisters* fuldkomment beslægtet Udviklingsgang i Forhold til adelige Krese, til Skuespilkunst og Teater og med Teater-Kærlighedshistorier. Han opfører som ægte Romantiker Shakespeareske Lystspil paa et efter Shakespearesk Mønster indrettet Salonteater og er Elsker saavel imellem Kulisserne som paa Scenen.

Forløbig blev imidlertid denne Plan skudt tilside for *Sternbald*. Den moderne Haandværker maatte vige Pladsen for Kunstneren fra Dürers romantiske Tid. I denne Bog er Gemyttet sat paa Tronen, men som purt Gemyt skilt fra Fornuft og Klarhed. Derfor er hele Bogen lutter Attraa og Smægten. Saaledes hedder det her f. Eks. om Reformationen, at den istedenfor en guddommelig Religionsfyldte kun har avlet en fornuftig Tomhed, i hvilken alle Hjerter smægter. Og saaledes bliver den milde Sanselighed i Goethes Roman her til en brutal William Lovellisk Attraa. Naar Helten ser ind i sig selv, ser han som Lovell «en uudgrundelig Hvirvel, en henbrusende, larmende Gaade». I anden Udgave følte Tieck sig foranlediget til at bortskære en Del af de altfor hyppige, lystne Bade- og Drikkescener, mellem hvilke Helten i sin urolige Higen tumles.

Dog Hovedsagen er, at her paa en ganske anden Maade end hos Goethe Virkeligheden forfines og destilleres. Den fortyndes, til den gaar op i Siemningsduft, til Personligheden drukner i Landskabet og Handlingen i Skovhornmusik. Det er i *Sternbald* Søndag hver Dag, og der raader her en stadig Andagtsstemning med Ørkesløshed og Klokketklang. Bogens Livsanskuelse ligger i disse Ord af Helten: «Vi kan i denne Verden kun ville (∴ ønske, længes), kun leve i Forsættier, den egenlige Handlen ligger hinsides.» Derfor handles her aldrig, de optrædende Personer farer, ubaandgribelige som Kometer, om som Kometer, deres Liv er Rækken af deres tilfældigt og uforsætligt oplevede Æventyr; de er stadig paa Rejsen efter Idealet, og da dette jo altid antages for bosat i Nærheden af Rom, ender Bogen dér, forevrigt uden Slutning, og den blev aldrig senere fortsat.

I samme Grad nu som *Sternbald* er mere drømmeagtig og usammenhængende end *Meister*, i samme Grad sætter Novalis den over hin. Thi, siger han, Kærnen i min Filosofi er, at

Poesi er det ubetinget Virkelige, og Alt des sandere, jo mere poetisk det er. Digteren skal derfor ikke idealisere, men trylle. Den sande Poesi er Æventyrets Poesi. Et Æventyr er som et Drømmebillede uden Sammenhæng, og Æventyrets Styrke er den at være Sandhedens Verden stik modsat og dog aldeles lig. Den fremtidige Verden er, siger han, det fornuftige Kaos, det Kaos, der kæmper sig igennem. Det ægte Æventyr maa derfor tillige være profetisk Fremstilling, ideal, ubetinget nødvendig Fremstilling. Den ægte Æventyrdigter er Fremtidens Seer. Romanen er derfor ligesom den frie Historie, ligesom Historiens Mytologi. Da Kærlighed er den Form af Sædeligheden, der betvinger Muligheden af Magi, er den Romanens Sjæl, Urgrunden i alle Romaner. Thi hvor sand Kærlighed er, der forekommer Æventyr, magiske Begivenheder.

Ud fra disse Novalis's rigtignok meget dunkle, men dog i en vis Forstand utvetydige Anskuelser om Poesiens og Romanens sande Væsen er det let at forstaa hans Domme om *Wilhelm Meister*, som han i sin tidligste Ungdom i højeste Grad havde beundret. I *Wilhelm Meister* bøjes jo netop Poesien ligesom i *Tasso* tilsidst ind under Virkeligheden. For Novalis er dette det Skændigste af Alt, Synd mod Poesiens Helligaand. Ikke tilintetgøres eller begrænses skal Poesien i Romanen, men forherliges, forklares.

Han beslutter da at skrive en Roman, som skal være det ligefremme Modstykke til *Meister*. Ja han bestemmer med smaalig Omhu, at endog ved fuldkomment ens Tryk og Format skal *Heinrich v. Ofterdingen* fremstille sig som Sidestykke til Goethes Bog. Det er jo den, som skal fældes, dens verdslige Livsanskuelse, som skal besejres af *Ofterdingens* trolddomsagtigt underfulde. Han skriver til Tieck: «Min Roman er i fuld Gang — det Hele skal være en Forgudelse af Poesien. Heinrich v. Ofterdingen bliver i første Del modnet til Digter, i anden Del forklaret som Digter. Den vil have mangchaande Lighed med din *Sternbald*, kun ikke Letheden, dog er denne Mangel maaske ikke ugunstig for Indholdet.» Om Goethe og *Wilhelm Meister* dømmer han saaledes: «Goethe er ganske praktisk Digter. Han er i sine Værker, hvad Englænderen er med Hensyn til sine Varer: højst ligefrem, net, bekvem og varig. — Han har som Englænderne en naturlig økonomisk og en gennem Forstand erhvervet ædel Smag. *Wilhelm Meisters Læreaar* er paa en vis